

Epitaphius in Irenam imperatricem

Στίχοι τοῦ μεγάλου λογαριαστοῦ ἐπιτύμβιοι εἰς τὴν δέσποιναν Κομνηνὴν κυρὰν Εἰρήνην.

Ἐμὸν βλέπων ἐνταῦθα τάφον, ὦ ξένε, Μὴ παροδεύσης τοῦτον ὡς κοινὸν τάφον, Κρύπτει γὰρ ἔνδον οὐκ ἀνώνυμον νέκυν, Οὐ τὴν τύχην ἄδοξον, οὐ τὴν ἀξίαν, Οὐ τῶν ἀφανῶν οὐδὲ τῶν ἐρριμμένων. Ἀλλὰ μαθὼν ἦτις τε κάκ τίνων ἔφυν, Δάκρυσον, εἴ τι δακρύων μέτεστί σοι, Καὶ τὸν βροτῶν πένθησον ἀδρανῆ βίον, Μηδὲν σκιᾶς δοκοῦντά τι πλέον φέρειν Καὶ τῶν ἐν ὕπνοις νυκτέρων φαντασμάτων. Ὁ σήμερον γὰρ ζῶν τε καὶ μέγα πνέων Καὶ ταῖς μεγίσταις ἀξίαις διαπρέπων Ὁρα τε λαμπρὸς καὶ περίβλεπτος γένει Φθίνει θανῶν αὔριον ὡσπερ τις χλόη, Ὡς ξηρά τις ἄγρωσις, ἢ γραφὴ γράφει. Τοίνυν ἐμῶν ἄκουε συμπαθῶς λόγων Καὶ πρόσχες, εἴ τις ἀκοὴ πρόσεστί σοι. Ἐγὼ βασιλὶς Ῥωμαῖδος τῆς νέας, Προπατορικὸν εὐτυχοῦσα τὸ κράτος Καὶ τοῦ γένους αὐχῆμα τὴν ἀλουργίδα, Τῆς ἱεῶς μαίευμα πορφύρας ἔφυν Καὶ φίλον ἐκλόχευμα τῶν ἀνακτόρων. Ὁ μητροπάτωρ βασιλεὺς γῆς Αὐσόνων, Ἀλέξιος Αὐγουστος Κομνηνῶν γένους· Πατὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ γένος καὶ τὴν τύχην, Θεόδωρος Λάσκαρις, οὗ θρύλλος μέγας Καὶ σεμνὸν εὖχος καὶ πολύζηλα κλέα Ἐν ἀρεῖκαῖς συμπλοκαῖς τε καὶ νίκαις Καὶ τοῖς κατ' ἐχθρῶν ἀνδρικοῖς παλαίσμασιν. Ἐκ μητρικῆς δὲ νηδύος καὶ τοῦ τόκου Ἐλαχον εὐθὺς τοῦ κράτους τὰς ἐγγύας Καὶ βασιλικοῖς ἐστολίσθην συμβόλοις, Καὶ τοῦ στέφους κληροῦχος ὡς καὶ τοῦ κράτους Ἐκ τῶν βρεφικῶν ἐγκατέστην σπαργάνων. Εἶτα φθάσασα τὸν νεανίδος χρόνον Κοινωνὸν ἔσχον καὶ λέχους καὶ τοῦ κράτους, Καλὸν μὲν ἰδεῖν, εὐγενῆ δὲ τὴν θεάν, Ἀνακτοφυοῦς ἐκ φυλῆς προηγμένον Τῆς δουκογενοῦς βασιλίδος ὀσφύος, Τὸν ἀνδρικὸν καὶ πρᾶον ὡς Δαυὶδ νέον Καὶ βριαρὸν τὴν χεῖρα Σαμψῶν ὡς νέον. Τούτῳ συνήφθην ἅμα κοινὸν εἰς λέχος Νέα νέω τε γαμικῶς συνεπλάκην, Καὶ συνανεκράθημεν εἰς φύην μίαν Γάμου τε δεσμοῖς ἀλλὰ καὶ πόθου πλέον. Δεσμὸς γάμου συνῆψεν εἰς συσσαρκίαν, Ὁ δ' αὖ πόθος συνῆψεν εἰς συμψυχίαν. Ἔστεργον αὐτόν, ἀλλ' ἔστεργόμην πλέον, Ἔτερπον αὐθις, ἀλλ' ἔτερπόμην πλέον. Αὐτὸς πνοὴ μοι καὶ γλυκὴ φῶς ὀμμάτων, Ἐγὼ πνοῆς γλύκιον αὐτῷ καὶ φάους Καὶ καρδίας ἠδυσμα καὶ φρένος γάνος, Καὶ ζευγὸς ἦμεν καλλοναῖς πάσαις βρύον, Ὅσαι ψυχὴν καὶ σῶμα κοσμοῦσιν ἅμα. Οὕπῳ παρηγγείλαμεν εἰς δείλην βίου, Οὕπῳ παρακμῆς εἶδεν ἡμᾶς ὁ χρόνος, Ἄνθος δὲ καιρὸς εἶχεν ὡς δὲ καὶ χλόης, Θάλλοντας εὐθηνούοντας ἀγαθῶν χύσει. Οὐδὲν γὰρ ἀπὴν τῶν καλῶν τῶν ἐν βίῳ, Ὅσα κρατούντων ἠδύνουσι καρδίας Καὶ κῦδος αὐτοῖς προξενούσι καὶ κλέος· Πάντα δὲ παρῆν δασιλῶς καὶ πλησμίως, Νίκαι κατ' ἐχθρῶν, εὐτυχεῖς στρατηγίαι, Κράτους πλατυσμὸς καὶ κατάσχεσις πλάτους. Ὑπὲρ τὸν Ἑλλήσποντον ἦρθη τὸ κράτος, Εἰς Εὐρώπην ἔφθασεν ἐκ τῆς Ἀσίας Καὶ τὴν Θρακῶν ἐπέσχε καὶ Μακεδόνων Καὶ τῶν πυλῶν ἔψαυσε τῆς Κωνσταντίνου. Ἀνδραποδισμὸς Ἰταλῶν καὶ ζωγρία Καὶ συνεχῆ λάφυρα τούτων καὶ σκῦλα Καὶ παντελῆς δίωξις ἐκ γῆς Αὐσόνων, Ἐκ τοῦ πρὸς ἀνίσχοντα φωσφόρου κλίτους Κάκ τοῦ δυτικοῦ καὶ πρὸς Εὐρώπην μέρους· Οὐ νῆσος οὐκ ἠπειρος αὐτοῖς εἰς λάχος, Φρούριον αὐτοῖς ἢ Κωνσταντίνου μόνη. Ἀλλ' ἦλθεν αἴφνης φεῦ τὸ θανάτου ξίφος Ἄελπτον ἀδόκητον ὡσπερ ἐκ λόχου, Καί με πρὸ ὥρας ἐκθερίζει τοῦ βίου· Οὐκ ἔσχε φειδῶ τῆς ἐμῆς ἡλικίας, Οὐ τὴν ἄωρον ἐκτομὴν ὑπεστάλη, Ἀνθοῦσαν ἐξέκοψεν ὡς ὠμὸν στάχυν Πρόρριζον ἀνέσπασεν ὡς φθιτὸν φθίνον. Τὸ καρτερικὸν ἐν μάχαις τοῦ συζύγου, Τὸ δ' αὖ περιδέξιον εἰς δεινῶν λύσιν Ἦλεγξεν οἶμοι τοῦ πάθους ἢ στερρότης· Ἀργὸν γὰρ αὐτῷ πᾶν ξίφος καὶ πᾶν δόρυ

Καὶ πᾶν μάχης ὄργανον ἄπρακτον φθάνει- Πρὸς γὰρ ἀσάρκους δυσμενεῖς τί καὶ δράση; - Μόνοις δὲ κλαυθμοῖς καὶ γόοις προσανέχει Πάννυχον ἅμα καὶ πανήμερον χρόνον. Οἴμοι τίς αὐτῶ τὸν πολὺν στήσει γόον; Ἦ τίς ἐπίσχη τὴν φορὰν τῶν δακρύων; Τίς τῶν στεναγμῶν μετριάσει τὸν κτύπον; Τίς δὲ πραῦνεῖ τοῦ λογιμοῦ τὴν ζάλην; Τῆς καρδίας τίς ἡμερώσει τὸν σάλον; Τίς παρακαλῶν καὶ παρήγορος φθάνων Ἐξευμαρίσει τὸ τραχύνον τῆς λύπης; Ὡς δειλιῶ-καλὸς γάρ ἐστι καὶ νέος- Μὴ τοῖς ὀδυρμοῖς συντακῆ καὶ τοῖς γόοις. Ποθῶ γὰρ αὐτὸν ἐς πολὺν ζῆσαι χρόνον, Ἄωρον αὐτὴ κᾶν ἔλιπον τὸν βίον· Πνέω δὲ τοῦτον, κᾶν τελῶ πνοῆς δίχα. Τοιοῦτον εὔρον τέρμα τοῦ βίου, ξένε. Ἀλλὰ πρὸς αὐταῖς τοῦ βίου ταῖς ἐξόδοις Μακρὰν σκορακίσασα τὴν ἀλουργίδα Καὶ σύμβολον πᾶν ἀρχικὸν καὶ τοῦ κράτους, Τὸ τῶν μοναχῶν εὐτελὲς τουτὶ ῥάκος Ὡς κόσμον ἐντάφιον ἐνστολισάμην. Κληῖρος δέ μοι νῦν ἐκ τοσοῦτου τοῦ κράτους Βραχὺ μέρος γῆς καὶ τραχὺς οὗτος λίθος, Ἄ τὴν ἐμὴν κρύπτουσιν ἐνθαδὶ κόνιν. Σὺ δ' εἴ γε τοῖς κλαίουσιν οἶδας συγκλάειν Καὶ συλλυπεῖσθαι συμπαθῶς τοῖς ἐν λύπαις, Τὸ φιλόκοινον ἦθος ἀσπαστὸν κρῖνον Λιταῖς τὸ θεῖον εὐμενὲς ἡμῖν τίθει, Ὡς τὴν Ἐδὲμ λάβοιμεν εἰς κληῖρον νέον Καὶ πραέων γῆν εἰς αἰδίδιον λάχος.